

Handläggare
Anders Olsson

Datum
2023-10-31

Ert Datum
2023-06-27

Diarienummer
RUN/230294

Er beteckning
U2023/01467

Utbildningsdepartementet

Svar på Inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik

Regionen har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad inbjudan och vill lämna följande synpunkter.

Bakgrund

Forsknings- och innovationspropositionen ska presentera regeringens forskningspolitik, som omfattar frågor om såväl forskning och innovation som högre utbildning. Regeringen har påbörjat arbetet inför propositionen 2024 och myndigheter och organisationer har möjlighet att inkomma med inspel fram till 31 oktober 2023.

Skälen för regeringens beslut

I regeringsförklaringen 2022 har statsministern uttalat att utbildning och forskning av hög kvalitet är helt avgörande för Sveriges välstånd och att det svenska näringslivet är ett drivhus för innovation och är världsledande i hållbarhet. Obunden forskning är en omistlig beståndsdel i det öppna samhället. Högre utbildning och forskning är avgörande för Sveriges kompetensförsörjning och för att Sverige ska kunna möta olika samhällsutmaningar.

Regeringen anser att en tydlig inriktning mot excellens krävs för att svensk forskning ska vara konkurrenskraftig. Utbildning och forskning ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Internationalisering, inklusive student-, doktorand- och forskarmobilitet, är viktiga medel för att svensk forskning och innovation ska kunna nå högsta kvalitet. Samtidigt kan internationalisering också innebära utmaningar och säkerhetsrisker, något vi behöver ha förstärkt fokus på framöver. Det ska finnas bra villkor för forskning och innovation för det svenska näringslivet. Lärosätena ska ha goda förutsättningar att nyttiggöra forskningsresultat samt att bidra till innovation och svensk konkurrenskraft. Den akademiska friheten ska främjas, värnas och bidra till ett öppet samhälle.

Bakgrund till Region Värmlands inspel

Region Värmlands inspel till den kommande forsknings- och innovationspolitiken är skrivet utifrån regionens roll som ansvarig för

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

regional utveckling (enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar 2010:630) men inte primärt utifrån rollen som ansvarig för hälso- och sjukvård (enligt hälso- och sjukvårdslagen 2017:30).

Inspelet tar utgångspunkt i Värmlands forsknings- och innovationsstrategi för hållbar smart specialisering 2022-2028 och den Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 1301/2013 där villkoren på regionernas forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering framgår.

Vad är smart specialisering?

Smart specialisering är ett koncept som initierades efter finanskrisen under sena 00-talet och som sedan dess genomgår en ständig utveckling, allt eftersom kunskapen om regional utveckling och ekonomiskt hållbar transformation växer. Smart specialisering som koncept har också växt sig starkare inom EU-policy.

”Smart Specialisation is a place-based approach characterised by the identification of strategic areas for intervention based both on the analysis of the strengths and potential of the economy and on an Entrepreneurial Discovery Process (EDP) with wide stakeholder involvement. It is outward-looking and embraces a broad view of innovation including but certainly not limited to technology-driven approaches, supported by effective monitoring mechanisms.”

Smart specialisering är nationella och regionala innovationsstrategier där prioriteringar fastställs för att skapa konkurrensfördelar genom att utveckla och matcha styrkorna inom forskning och innovation med företagens behov för att hantera nya möjligheter och marknadsutvecklingen på ett samstämt sätt, samtidigt som man undviker dubbelarbete och uppsplittring av insatser; en strategi för smart specialisering som får ha formen av eller ingå i en strategisk politisk ram för nationell eller regional forskning och innovation.

Smart specialisering är en strategisk ram som syftar till att hjälpa EU:s medlemsstater och regioner att fokusera sina investeringar, inte minst i forskning och högre utbildning, inom de områden där regionerna har sina komparativa fördelar och där det finns potential för tillväxt och innovation. Detta genom att ta vara på nyskapande, entreprenörskap, forskning och innovation och att öppna upp för omvärlden. I Värmland bidrar strategin till nya sätt att organisera befintliga regionala tillgångar, för fler arbetstillfällen och smartare sätt att skapa värden för Värmland och dess invånare. Men inte bara det, utan även skapa värden som ibland är i en global skala. Det handlar både om vad vi är bra *på* och vad vi är bra *för!*

För att smart specialiseringsstrategierna ska ge önskad effekt på konkurrenskraft och hållbar utveckling behöver andra policyområden ingå och synkroniseras som t ex utbildning och kompetensförsörjning, investeringsfrämjande, jämställdhet och integration, regioners och städers attraktionskraft, internationalisering, och så vidare. Smart specialisering blir

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

på så sätt inte en strategi eller policy bredvid alla andra, utan ett ramverk för flera politikområden i samverkan.

För att lyckas menar Region Värmland att greppet måste vara att utveckla innovationssystemet som helhet i region.

Grundtanken med smart specialisering är att samla aktörer, resurser och investeringar inom regionalt prioriterade styrkeområden med utvecklingspotential, med syftet att EU:s regioner ska stärka sin globala konkurrenskraft. Strategin bör ses som en vidareutveckling och uppgradering av metodologin för forsknings- och innovationsstrategier.

Kraftsamlingen genom smart specialisering har varit effektiv och visat goda resultat som fler samarbeten mellan den offentliga och privata sektorn, samt medfört en tydlig roll för regioner i arbetet med att lösa globala samhällsutmaningar. Idag lyfts regioner som relevanta samhällsaktörer i frågor där regioners mervärde inte påvisats lika tydligt tidigare, exempelvis för den gröna omställningen, digitalisering och modernisering av den europeiska industrin.

Med smart specialisering som hävstång har regionala erfarenhetsutbyten utvecklats till tematiskt gränsöverskridande samarbeten, där regionala test- och demonstrationsmiljöer bidrar till utbyggnaden av globalt konkurrenskraftiga infrastrukturer. EU-kommissionen har sedan 2014 initierat europeiska samverkansplattformar för livsmedel och jordbruk, energieffektivitet och industriell modernisering (tematiska smart specialiseringsplattformar), där regioner kraftsamlar och samarbetar med utgångspunkt i smart specialisering.

Traditionellt sett har regionalpolitik och smart specialisering varit områden för EU-kommissionens generaldirektorat för regionalpolitik, men arbetet med smart specialisering har resulterat i ett ökat intresse för regional inkludering i andra delar av EU:s institutioner som t.ex. EU-kommissionens generaldirektorat för forskning och teknik; energi; transport; samt inre marknad, industri och entreprenörskap. Detta resulterar till att det finns utlysningar inom Horisont Europa och andra program som relaterar till smart specialisering. I Sverige har Tillväxtverket i uppdrag att stödja och samordna regionerna i arbetet med smart specialisering. Stora delar av Vinnovas arbete låter sig väl integreras och har stor betydelse för regionernas arbete med smart specialisering. Vinnväxtprogrammet och nu senast programmet Impact Innovation (där även Energimyndigheten och Formas medverkar).¹

I de regioner som önskar använda sina smart specialiseringsstrategier på ett mer genomgripande sätt och som har en bred och stark förankring av de

¹ [NYA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR REGIONAL UTVECKLING](#) Exempel på hur det regionala utvecklingsarbetet kan växlas upp med EU-medel i nästa programperiod, 2021 - 2027

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

prioriterade specialiseringarna avgränsar sig inte till programmen inom den europeiska sammanhållningspolitiken. I sådana regioner söker aktörer som till exempel lärosäten, institut, kluster, kommuner och regionerna själva medel ur alla tänkbara finansieringskällor baserat på de prioriterade regionala specialiseringarna. Som avsikten är, stöder näringslivet sina beslut om större investeringar ofta på att det finns kopplingar till regionernas långsiktiga prioriteringar på forskning, innovation och högre utbildning och kompetensförsörjning, det vill säga på smarta specialiseringar.

Genom att smart specialisering involverar olika politikområden, finansieringskällor och aktörer regionalt, nationellt och i EU är smart specialisering ett instrument för så väl horisontell som vertikal integration

Smart specialisering är ett koncept som ständigt utvecklas. Inte minst drivs det arbetet av EU-kommissionens Joint Research Center, JRC.

Omvärldsfaktorer som utsläpp av växthusgaser och klimatförändringar, den ökande kapaciteten hos digital teknik, ökande polariseringar, det ansträngda säkerhetsläget, migration, åldrande befolkningar, minskande biodiversitet, etcetera påverkar synen på vad smart specialisering ska vara. I den pågående policyutveckling för smart specialisering ingår därför att strategierna ska peka ut en tydligare riktning mot den gröna och digitala omställningen samt inkludering. Nya arbetssätt behöver provas som involverar fler sektorer, aktörer och innevånare när man tar sig an att jobba med de stora samhällsutmaningarna. Forskningens roll kan vara att se till att man arbetar faktabaserat och att olika intressen och perspektiv möts. Inte minst ska forskning bidra med ny kunskap för de innovationer ska till och som kan bidra till att lösa samhällsutmaningarna.

För att möta dessa utmaningar finns det förslag om nya arbetssätt inom den europeiska innovationspolitiken där fokus är på den omfattande omställningen av samhället. Ett koncept som utarbetats av EU-kommissionens Joint Research Center, JRC och Regionkommittén kallas Partnership for Regional Innovation. PRI. I korthet bygger det på följande principer:

Direktionalitet där Green Deal och Digital Transition är riktninggivare

Synergier mellan finansieringsinstrument som inkluderar sammanhållningspolitikens fonder, Horisont Europa med fler EU-instrument samt med nationell och regional finansiering

Flernivåstyre och horisontell integrering med ett flertal sektorer

Experimenterande med regionala missioner och regulatoriska sandlådor

Pan-Europeiska värdekedjor för mellanregionala samarbeten för Europas autonomi

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

Vetenskapligt ramverk: för en kunskapsbaserad policy som ger underlag för avvägningar mellan olika intressen

EU ökar tempot i omställningsarbetet och det är angeläget att svensk forskningspolitik inte allt för ensidigt prioriterar excellens utan att koppla det till behoven av omställning.

För regionerna handlar det om att inte bli förbispungna. Valet står mellan ”transform or be transformed”.

Hur smart specialisering styrs från EU-kommissionen

EU:s skarpaste instrument för styrning av smart specialisering återfinns inom sammanhållningspolitiken och sker genom att vissa villkor ska vara uppfyllda för att länder och framför allt regioner ska få tillgång till vissa medel ur europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

När det gäller sammanhållningspolitiken så är det styrande dokumentet för dess fonder [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2021/1060](#). I artikel 5 av förordningen beskrivs de politiska målen. Det mål som särskilt rör smart specialisering är mål 1a:

Ett konkurrenskraftigare och smartare Europa genom främjande av innovativ och smart ekonomisk omvandling och regional IKT-konnektivitet.

Det politiska målet 1a) har specifika mål för ERUF. Dessa mål är:

- Utveckla och förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik
- Utveckla färdigheter för smart specialisering, industriomställning och entreprenörskap.

Nödvändiga villkoren kopplas till dessa specifika mål och för det politiska målet 1a) är det nödvändiga villkoret:

1.1 God styrning av den nationella eller regionala strategin för smart specialisering.

Uppfyllandekriterier används för att bedöma om det nödvändiga villkoret är uppfyllt i de framtagna programmen. För det nödvändiga villkoret 1.1 är uppfyllnadskriterierna:

1. Aktuell analys av utmaningarna för innovationsspridning och digitalisering.
2. Förekomst av behöriga regionala eller nationella institutioner eller organ som ansvarar för förvaltningen av strategin för smart specialisering.
3. Övervaknings- och utvärderingsverktyg för att mäta prestandan i förhållande till strategins mål.
4. Fungerande samarbete mellan berörda parter (“entreprenörsprocess”).

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

5. Nödvändiga åtgärder för att förbättra de nationella eller regionala forsknings- och innovationssystemen, där så är relevant.
6. Där så är relevant, åtgärder för att stödja industriell omvandling.
7. Åtgärder för att stärka samarbetet med partner utanför en viss medlemsstat på prioriterade områden som stöds av strategin för smart specialisering.

Region Värmlands återkoppling på skälen för regeringens beslut

Region Värmland ställer sig bakom regeringens åsikt att utbildning och forskning av hög kvalitet är helt avgörande för Sveriges välstånd och att det svenska näringslivet är ett drivhus för innovation och är världsledande i hållbarhet. Lika så att obunden forskning är en omistlig beståndsdel i det öppna samhället, att högre utbildning och forskning är avgörande för Sveriges kompetensförsörjning och för att Sverige ska kunna möta olika samhällsutmaningar.

Regeringens ambitioner om forskningsexcellens är vällovliga men bör i de flesta fall kombineras med relevans för att den ska få den betydelse för svenska konkurrenskraft och Sveriges förmåga att möta samhällsutmaningar så som regeringen önskar. En ökad relevans kan åstadkommas genom starkare integrering av smart specialisering regeringens forsknings- och innovationspolitik.

Förmågan att möta samhällsutmaningar så som regeringen efterfrågar ligger väl i linje med det utvecklingsarbete för att förnya smart specialisering som EU-kommissionen och Regionkommittén driver tillsammans med hjälp av JRC och som går under namnet [Partnership for Regional Innovation](#) – PRI. Där poängteras nödvändigheten av att den regionala forsknings- och innovationspolitiken ska bidra till att lösa de stora samhällsutmaningarna och i synnerhet att den ska ha riktningen mot den gröna och digitala omställningen.

Internationalisering är en nödvändighet för en Region som Värmland för att attrahera talanger och för att koppla upp sig mot den globala kunskapsproduktionen. Därför ställer sig Region Värmland bakom regeringens ambitioner om en forsknings- och innovationspolitik som gynnar internationalisering. I smart specialisering och med finansiering från Europeiska regionalfonden finns numer ett särskilt instrument för internationalisering, [Interregional Innovation Investments](#) (I3) och som även är användbart utanför Europa.

Region Värmland är medvetet om säkerhetsrisker som forskning och innovation är förenade med. För att bland annat möta den typen av risker har Region Värmland lagt till perspektivet samhällssäkerhet på alla specialiseringar. Detta synkroniseras även med Karlstads kommun arbetar för att vara ett kompetenscentrum för samhällssäkerhet av nationell betydelse.

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

Region Värmland välkomnar regeringens ambitioner att villkoren för forskning och innovation ska vara goda för näringslivet.

En utgångspunkt för regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition är att "Lärosätena ska ha goda förutsättningar att nyttiggöra forskningsresultat samt att bidra till innovation och svensk konkurrenskraft." Region Värmlands uppfattning är att smart specialisering är ett ramverk som stärker lärosätenas förutsättningar att nyttiggöra forskningsresultat och bidra med relevant och strategisk kompetensförsörjning från sina utbildningar, inte minst på avancerad nivå och på ett sätt som stärker svensk regional och nationell konkurrenskraft. För att lyckas med den ambitionen behöver den nationella forsknings- och innovationspolitiken ytterligare stärka möjligheterna för svenska lärosäten (i vår region, Karlstads universitet) att utveckla den typen av insatser. Goda exempel på hur det kan ske är KK-stiftelsens olika program, Vinnovas Vinnväxtprogram och Region Värmlands samarbete med Karlstads universitet som går under namnet [Akademin för smart specialisering](#).

Den akademiska friheten är en självklarhet för Region Värmland. Finansiering av den rent nyfikenhetsbaserade forskningen bör dock finansieras av staten och i den mån det finns intresse av filantroper. Den forskning Region Värmland finansierar baseras på smart specialiseringsstrategin som forskare inom de olika smarta specialiseringarna varit med och utarbetat tillsammans med andra intressenter. Det är sedan forskarna själva, ofta i samråd med olika aktörer, som tar initiativ till olika forskningsprojekt och söker finansiering för dem från Region Värmland, oftast i kombination med olika utlysningar, nationella eller europeiska och med det statliga basanslaget för forskning och det statliga anslaget för regional utveckling som en del av finansieringen.

Region Värmland önskar en FoI politik som i högre utsträckning än idag:

- stärker förutsättningarna för Sveriges alla regioner att bidra till Sveriges konkurrenskraft genom utveckling av den egna regionen med hjälp av forskning och innovation, i enlighet med de metoder som utvecklats inom smart specialisering.
- utgår från teknisk innovation och olika former av tjänsteinnovationer och som kombinerar detta med forskning för att möta de överhängande stora samhällsutmaningarna, primärt om klimatet, men även hälso- och sjukvårdens utmaningar och utmaningar som gäller utanförskap, ungas psykiska hälsa och gängkriminalitet samt som tar vara på digitaliseringens möjligheter, inte minst AI.
- stärker samhällets samlade förmåga att ställa om med hjälp av forskning och innovation och som inkluderar näringslivet, offentlig och frivillig sektor på alla nivåer, allt från lokalsamhällen, via kommuner, regioner och nationen till EU och globalt.

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

- i högre grad anammar missionsorienterad forsknings- och innovationsdriven omställning i linje med ambitionerna som finns inom konceptet Partnership for Regional Innovation, PRI. Arbetssättet kan till exempel bygga på det arbetet som Vinnova gjort för att utveckla missionsorienterad innovation. Det kan innebära:
 - att aktörerna behöver dela en tydlig riktning för den förändring/transformation som anses vara nödvändig och som kräver samarbeten tvärs igenom olika system.
 - platsbaserade angreppssätt som låser upp system och existerande värden.
 - arbete med prototyper för att skapa förståelse och engagemang och som sätter teknik i ett sammanhang.
 - en plattformstrategi används som gör det möjligt att skala upp
 - att innovation är ett perspektiv och sammanbindande cementet mellan tegelstenarna i systemen

En sådan mer missionsinriktade forsknings- och innovationspolitik skulle ställa krav på nya arbetssätt för många forskare och driva på mångvetenskapliga samarbeten och ökad relevansen för forskningen. Inte minst genom att det skulle exponera forskare för frågor med samhällsrelevans.

Region Värmland önskar:

- en översyn av den svenska nationella praxisen för genomförande av regionalfondsprogrammet med syftet att möjliggöra eller underlätta för att använda regionalfonden för finansiering av fler aspekter av smart specialisering² och för att underlätta för medfinansiering inom Horisont Europa och statlig forskningsfinansiering från myndigheter som Vinnova och Energimyndigheten med fler.
- att regering avstår från de aviserade budgetneddragningarna för innovationsfrämjande som Vinnova bedriver.
- att regeringen ska undvika detaljstyrning av innovationsområden som ligger inom Vinnovas uppdrag. Det är till exempel olyckligt att peka ut utvecklingen av 6G-teknologi. Istället bör man ge myndigheten i uppdrag att göra dessa prioriteringar i samverkan med berörda myndigheter och andra aktörer. Vad gäller specifikt satsning på 6G är den säkert angelägen med bör i stället göras i samband med regeringens arbete för konnektivitet.
- att regeringen på ett tydligare sätt inkluderar samverkan med samhällets aktörer som en grund för meritering i kombination med övriga kriterier för excellens.

² Till exempel finansiering för större företag att medverka i processer för storskalig transformation av industriellt relaterade system (vätgas, cirkulär ekonomi, additiv tillverkning), ledning och styrning av smart specialisering, inklusive monitorering, kapaciteter för internationalisering och medverkan i nationella och europeiska program...)

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

Region Värmlands huvudförslag

Stärk kopplingen mellan den nationella forsknings- och innovationspolitiken och den regionala och europeiska forsknings- och innovationspolitiken inom smart specialisering.

Sverige bör på ett ännu tydligare sätt (än vad fallet är nu) ansluta sig till EU:s forsknings- och innovationspolitik. Det gäller så väl medverkan i EU:s ramprogram för forskning och innovation (Horisont Europa) som för smart specialisering. En stor förbättringspotential bedömer Region Värmland finns genom att den nationella forsknings- och innovationspolitiken stärker kopplingen till regionernas forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering. På så sätt kan synergier mellan olika finansieringsformer och nyttiggörandet av forskningsresultat stärkas.

Detta kan underlättas genom att ta fram en ny nationell forsknings- och innovationsstrategi (önskemål finns från fler regioner).

Den nationella strategin ska å ena sidan utgå från regionernas val av smarta specialiseringar och å andra sidan nationella fokusområden. En syntes görs av regionernas smarta specialiseringar och kombinerats med nationella prioriteringar på ett sätt så att den nationella strategin utgör en sammanhängande helhet och med ett begränsat antal (10-15) nationella prioriteringar/specialiseringar.

För att detta ska vara möjligt bör nationella krav ställas på regionerna hur urvalet av smarta specialiseringar ska göras och kvalitetssäkras så att de blir jämförbara och därmed möjliga att göra en syntes av. Nationell nivå bör bistå med ett enhetligt, relevant och specifikt analysunderlag för varje region.

Ett viktigt kriterium för en smart specialisering ska vara att det finns tillgång till relevanta forskningsmiljöer (i eller i glesa miljöer utanför regionen) som en resurs för specialiseringen. Andra kriterier kan handla om att specialiseringarna ska bidra till dimensionerna i hållbar utveckling. Skälen för valet av i de olika smarta specialiseringarna kan dock variera och vara beroende av så väl interna som externa faktorer och handla om mångfalden och styrkan i det regionala innovationsekosystemet, systemets transformativa förmåga och potential, organisering av aktörssystemet, kapacitet för inkubation, acceleration och skalning, förekomst av relevanta testbäddar, utbildningssystemets utbud på olika nivåer, marknadsutsikter, internationalisering, regional ledningsförmåga inklusive kapacitet för monitorering, koppling till samhällsutmaningar, etc.

Som ett komplement bör en nationell övergripande analys göras efter samma principer för smart specialisering som regionerna utgått från, fast i ett nationellt perspektiv och med internationella utblickar och internationella trender i beaktande. Den nationella analysen bör även identifiera existerande och potentiella synergier mellan specialiseringarna (och i möjligaste mån

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

dess nischer) i Sverige. Även ett europeiskt perspektiv, i första hand på möjliga samarbeten samt inom vilka områden Sverige ska ta på sig ett ledarskap bör tas.

Fördelar för den nationella forsknings- och innovationspolitiken i Region Värmlands förslag om en FoI-politik som:

- täcker in större delar av Sverige
- skapar möjligheter till synergier för nationella forskningsmedel och de statliga regionala utvecklingsmedlen (anslag 1:1), regionernas egna regionala projektmedlen (ERP), Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Horisont Europa, mm.
- där näringslivets behov av forskning och innovation kan mötas av lärosätenas och institutens kapacitet att bidra med forskning kan täckas in i hela landet.
- får en tydligare och platsbaserad koppling till utbildningspolitiken eftersom så väl kommuner som regioner och lärosäten i högre utsträckning kan koppla sitt utbildningsutbud till de regionala (och nationella) smarta specialiseringarna.
- tydligare skulle bidra till att bygga innovationsekosystemen i regionerna och i Sverige som helhet.
- underlättar för lärosäten att bli ännu mer relevanta för den geografi de befinner sig och verkar i.
- bidrar ännu tydligare till andra politikområden (varierar beroende på vilka smarta specialiseringar regionerna valt) till exempel:
 - Utbildningspolitiken
 - Miljö- och klimatpolitiken
 - Landsbygds- och regionalpolitiken
 - Hälso- och sjukvårdspolitiken
 - Socialpolitiken
 - Etc.

Med ett begränsat antal regionalt förankrade nationella specialiseringar skulle Sverige kunna profilera sig ännu tydligare än idag. Det skulle i sin tur bidra till en ännu kraftfullare samordning av etableringsfrämjandet och av den internationella marknadsföringen.

Exempel från Värmlands forsknings- och innovationsarbete genom smart specialisering

För att tydliggöra vad smart specialisering kan innebära i en region ger Region Värmland översikt med några exempel nedan.

Värmland är inne i genomförandet av den andra strategin för smart specialisering. [Den första strategin antogs 2015 och den andra 2022](#) båda gångerna av Region Värmlands regionala utvecklingsnämnden.

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

Vid en sammanställning av insatser, och resultat efter för åren 2015-2020 identifierades 400 projekt med budgetar på sammanlagt 1,2 miljarder kronor. Det innebär att utvecklingsinsatserna i genomsnitt uppgått till 200 miljoner kronor. Till det kan läggas näringslivets och kommunernas investeringsbeslut som gjorts med smart specialisering som ett av underlagen.

Strategin genomförs med Region Värmland som samordnare i nära samarbete med kommunerna, RISE, Karlstads universitet, Karlstad Innovation Park och det värmländska näringslivet via klusterorganisationerna. De senare har ett uppdrag att vara en öppen plattform för varsin smart specialisering och driva en entreprenöriell upptäckande tillsammans med relevanta aktörer för att ta vara på nya möjligheter. Uppdraget är definierat i ett avtalat och med finansiering från Region Värmland.

Kommunerna väljer på egna initiativ vilka specialiseringar de investerar i och vilka projekt de medfinansierar. Det kan var hundratals miljoner kronor som investeras i utbildnings-, teknik- och innovationscentra. Med något lägre summor investerar de i testbäddar och science parks. Kristinehamns kommun har byggt ett teknik- och innovationscentrum med profilering på specialiseringarna Skoglig bioekonomi och Avancerad tillverkning och Hagfors kommun har beslutat att investera ca 300 miljoner kronor i ett Smart industricenter med specialiseringen Avancerad tillverkning som plattform.

Logiken är att kommunerna kan dra nytta av de investeringar som görs regionalt i forskning, utbildning och profilering med mer i de specialiseringar de har en strak koppling till.

RISE är aktivt i specialiseringen Skoglig bioekonomi där de driver en testbädd. De har bidragit med strategiska kontakter internt i RISE, nationellt och internationellt. Inte minst har RISE högst påtagligt bidragit till att Värmland genom klustret Paper Province byggt upp ett strategiskt och långsiktigt samarbete med ett skogsindustriellt kluster³ i provinsen Ontario i Kanada.

Centralt i smart specialisering är att investera i excellenta forskarmiljöer som är relevanta för lovande områden för innovation och entreprenörskap. Därför har arbetet med att ta fram strategin och prioritera vilka forskningsområden som är mest relevanta skett i nära samverkan med Karlstads universitet.

Samarbetet som systematiskt har byggts upp sedan mitten av -00-talet i Värmland går numer under namnet Akademin för smart specialisering. Internationella utvärderingar av samarbetet har gjorts vid två tillfällen, senast av OECD år 2020. Även om utvärderarna menar att det finns mycket

³ Cribbe

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

kvar att utveckla i samarbetet konstaterar de att smart specialisering har varit transformativt i Värmland genom att främja nya specialiseringar och kompetenser inom en mängd olika sektorer, såsom den skogsbaserade bioekonomin, IKT och omsorg, smart industri och turism, bland annat och att regionen lyckades ta tillvara befintliga styrkor och skapa nya kunskapsnätverk samt att föra in tydliga prioriteringar på den regionala agendan har underlättat allokeringen av tillgängliga resurser (bl a till forskning).

Karlstads universitet och Region Värmland driver gemensamt ett omfattande forskningssamarbete där det numer deltar ett femtontal forskargrupper. Universitetets och regionens samarbete som går under namnet Akademin för smart specialisering. Där investerar de gemensamt i forskning och innovation inom samtliga specialiseringar. OECD har i en utvärdering identifierat Akademin för smart specialisering som globalt ledande exempel på hur akademiskt samarbete kan gå till i en liten region med ett litet och ungt universitet.

Ett femtontal forskargrupper medverkar numer i smart specialisering i Värmland. Ofta samarbetar forskargruppen med koppling till en och samma smarta specialisering för att möta de komplexa samhällsutmaningar som specialiseringarna kan ta sig an.

Karlstad Innovation Park, som är en form av en science park fungerar som en mötesplats, samordnare och en lokalisering för aktörer inom smart specialisering för klustren, inkubatorer, acceleratorer och start-up bolag och är även värd för utbildningar inom specialiseringen Dataspel och spelifiering.

Region Värmland står för övergripande insatser inom smart specialisering som utformning av färdplaner, finansiering, monitorering (uppföljning, utvärdering och lärande) i årscyklar, internationalisering, EU-bevakning, samordning av yrkesutbildningar och investeringsfrämjande tillsammans med kommunerna, med mer.

För att få ännu mer utväxling av smart specialisering samarbetar Värmland med Dalarna och Gävleborg genom att synkronisera sina smart specialiseringsstrategier och involverar lärosäten, science parks, kluster och testbäddar i insatser för att utveckla näringslivet i hela Norra Mellansverige. Med tanke på storregionens näringslivsstruktur fokuseras insatserna på industrin och dess gröna omställning.

Insatserna finansieras av skattemedel från kommunerna, regionen och staten (via anslag 1:1 för regional utveckling och statliga forskningsfinansiärer och Karlstads universitet) näringslivet (oftast som insatser i form av tid och genom sina investeringar).

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

I den internationellt sett starkaste specialiseringen Skoglig bioekonomi har Värmland stärkt sig ytterligare genom att attrahera internationella start-up bolag, industriella partners och investerare.

Region Värmlands uppfattning är att Värmlands innovationsstödssystemet är väl samordnat mycket tack vare smart specialisering även om mycket återstår att göra för att stärka det ytterligare. Årscyklar i genomförandet, etablering av fora för aktörerna och det regionala ledarskapet, utveckling av färdplaner, införande av monitorering och ökad kapacitet för deltagande i mer konkurrensutsatt program som Horisont Europa är saker som implementeras efterhand. Inom räckhåll finns även att arbeta med ett missionsbaserat arbetssätt och innovation där forskargrupper medverkar när vi tar oss an större samhällsutmaningar.

Särskilda skäl för en region som Värmland att satsa på smart specialisering

Region Värmland anses ligga långt framme i Sverige med smart specialisering. Det är av nödvändighet då Värmland hamnar relativt långt ner i regionhierarkin när det handlar om att konkurrera om investering och talanger i Sverige och internationellt.

Värmland tillsammans med Dalarna och Gävleborg utgör Nuts II regionen Norra Mellansverige enligt EU:s regionindelning. Det är den enda Nuts II-regionen i Sverige som rankas som en "övergångsregion" och som därmed har fått, (vad som anses som) mer gynnsamma villkor för finansiering från Europas regionala utvecklingsfond. Det är den fond som till stora delar är utformad för att stödja satsningar inom smart specialisering.

Region Värmlands uppfattning är att detta är bra men långt ifrån tillräckligt för att lyfta Norra Mellansverige från att vara en "övergångsregion" till att bli en "mer utvecklad region" enligt EU:s nomenklatur.

Exemplet Värmland

Skoglig bioekonomi

Värmlands starkaste specialisering är Skoglig bioekonomi. Regionen och inte minst Vinnova har genom Vinnväxtprogrammet satsat på utveckling inom området. Tillsammans med att det finns ett rikt ekosystem i Värmland inom skogsindustrin har det byggts upp en rad resurser de senaste 10 åren.

Region Värmland har tagit på sig en roll att bidra till en nationell samling inom Skoglig bioekonomi, bl a genom att bilda ett nationellt nätverk av regioner med skoglig bioekonomi som specialisering. Paper Province är det ledande klustret i Skandinavien och Sting Bioeconomy den starkaste acceleratoren i Sverige inom området. Båda jobbar i en större geografi än Värmland. Tack vare styrkan attraherar regionen innovatörer, entreprenörer och industriella partners nationellt och globalt till ett rikt ekosystem av aktörer inklusive en internationell företagsaccelerator, testbäddar,

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

skogsindustriell och mångvetenskaplig forskning, internationella företag med underleverantörskedjor. Det är även en väsentlig andel av företagen som har sina verksamheter i andra delar av Sverige.

Livsmedel i hållbara samspel

Specialiseringen inom livsmedel är inte alls lika starkt resurssatt som den skogliga bioekonomin. Här behöver strategin vara en annan. För det första att använda tillgångar i andra specialiseringar. T ex att använda de resurser som finns i regionen inom process- och förpackningsindustrin. För det andra handlar det om att dra nytta av andra regioners tillgångar inom livsmedel.

Kommunerna

Kommuner investerar hundratals miljoner i utbildnings- och innovationscentra samt testbäddar och profilerar sig i de olika specialiseringarna. På så sätt bidrar de med sina utbildnings- och testresurser i en större geografi och genom olika profileringar konkurrerar mindre med varandra.

Forskning och högre utbildning i regionen

Smart specialisering är en integrerad del i Karlstads universitetets egen strategi och vision. Det har bidragit till att universitetet varit uthålligt och integrerat samarbetet i sina egna planerings- och budgetprocesser.

Allt fler forskargrupper ansluter sig till smart specialisering, fler mångvetenskapliga samarbeten utvecklas, externfinansieringen ökar och forskningen och forskningsresultaten blir allt mer relevanta för näringslivet och även andra delar av samhället.

Export och etableringsfrämjande

Värmlands smart specialiseringsstrategi underlättar för Business Sweden att samarbeta med regionen eftersom det är tydligt vilka områden som är internationellt konkurrenskraftiga eller har potential att attrahera utländska investeringar. Resultat märks t ex i samarbete mellan Business Sweden och Paper Province, Sting Bioeconomy, Karlstads universitet, RISE och Region Värmland där man gemensamt byggt upp nära relationer inom specialiseringen Skoglig bioekonomi med provinsen Ontario i Kanada. Resultat börjar komma i form av startupbolag från Kanada som etablerar sig i Värmland och värmländska företag går in på den amerikanska marknaden. där det rika innovationsekosystemet inom skoglig bioekonomi är en attraktionskraft.

Implikationer för den nationella forsknings- och innovationspolitiken

Med en FoI-politik som beaktar ovanstående skulle samtliga regioner i Sverige ges goda möjlighet att genomföra liknande utveckling. Det sammanlagda arbetet skulle därmed lyfta den samlade nivån för FoI för

Datum
2023-10-31

Diarienummer
RUN/230294

Sverige. Omvänt finns det en möjlighet för den nationella forsknings- och innovationspolitiken att nå ut och få bättre genomslag i hela landet och samtidigt dra större nytta av de investeringar som görs på regional och lokal nivå.

Region Värmland är väl medvetet om att den outnyttjade potentialen i det här avseendet varierar mellan regionerna. Även en begränsad ökning av lärosätenas basanslag och utlysningar från de statliga forskningsfinansiärerna kopplade till regionernas smarta specialiseringar skulle ge stor effekt utan att behöva äventyra de nationella flaggskepssatsningarna på strategiska innovationsområden, utan snarare stärka dem.

Region Värmlands förhoppning är att vårt inspel ska tas emot som en inbjudan från svenska regioner till den nationella nivån om ett ännu djupare och mer systematiskt samarbete till nytta för den nationella forsknings- och innovationspolitiken och för nationens hållbara och kunskapsdrivna utveckling.

Regionala utvecklingsnämnden

Erik Evestam
Ordförande regionala utvecklingsnämnden

Eleonore Åkerlund
Regional utvecklingsdirektör

Transform or be transformed

Europe pacing up

Experimentera Regulatory Sandboxes

Direktionalitet: Green Deal och Digital Transition

Synergier mellan fonder: Sammanhållningspolitikens fonder, Horisont Europa med mer

Experimenterande regionala/lokala missioner och regulatoriska sandlådor